RUSKI INWALID

Nº 39.

SOBOTA. 16 Lutego. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Niderlandy. Włochy. Angliia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 15 Lutego.

Wice-Gubernator Gubernii Grodzieńskiey Radca Stanu *Andrzeykowicz*, Naymiłościwiey mianowanym został Gubernatorem Cywilnym teyże Gubernii.-

Ober-Prokuror czwartego departamentu Senatu *Ogarow*, Naymiłościwiey mianowaoym został także Ober Prokurorem Departamentu siodmego.

Wice-Gubernator Chersońki Radca Kollegski *Tymonowicz*, przez wzgląd na słabość zdrowia uwolnionym został nazawsze od służby, a na mieysce iego wyznaczony Radca Kollegski *Petrulin*.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

Od brzegów Menu, 5 Lutego.

Summa złożona na założenie szpitalu w celu uczczenia pamiątki zeszłey Królowey Wirtembergskiey, po dzień 4 b. m. wynosiła iuż 11000 złotych.

Powiadaią, że z Jenewy wysyła się corok do Ameryki pełnocney niemniey iak 120 tysięcy zegarków kieszonkowych! Wiadomo że w stanach ziednoczonych nie ma dotychczes iescze ani iedney rękodzielni tego rodzaiu; nadto i samych zegarmistrzów iest tam bardzo mało.

Z Strażburga donoszą między innem co następuie:

»U iednego gońca Tureckiego, który oświadczył, że wiózł tylko same opieczętowane swoiego rządu depesze, znaleziono na granicy Alzacyi 15 pak szalów Koszemirskich, wartuiących 400,000 franków. Skonfiskowano ie natychmiast.»

FRANCYIA.

z Paryża, 28 Stycznia.

Niektóre z pism naszych publicznych powstaią przeciwko postanowieniu wyznaczenia Xiążęciu *Richelieu* nagrody narodowey. Bardzo subtelną znayduią one roźnicę połączonych w iego osobie dostoieństw: Prezesa rady Państwa i Ministra Spraw Zagranicznych.

Jako pierwszy, niezasłużył on w ich oczach na naymnieyszą pochwałę; a tylko iako pia-stuiącemu drugie destoieństwo, winien był na-rod wdzięczność za okazane usługi w Ak-wisgranie.

W liczbie nowych Jnspektorów woysk, są niektórzy Jenerałowie, którzy służyli pod *Bonaparte*, iak to: *Colbert*, *Quirial*, *Pactot*, *Vautret*, *Sebastiani*, *Clappert*, *Vincent* i inni.

Główny punkt o który obwinia P. *Chateu-briand* nowych Ministrów, iest nagła odmia-na niektórych urzędników, a mianowicie od-dalenie od służby trzech prefektów, którzy okazali znaczne usługi partyi Roialistów. Do tey liczby należy Pan *Duhamel*, były prefekt departamentu wyższych Pireneiow w miesią-cu Marcu roku 1815. Nietylko on uczynił co mogł w celu oparcia się stronnikom Bo-naparte; lecz kiedy uyrzał usilność swoią bezskuteczną, udał się natychmiast do Xią-żęcia Angulemskiego i wszedł do iego korpu-su. Zdaie się, że te wszyskie okoliczności przytaczaią się tu dla tego tylko, aby zapo-biedz iescze niektórym usunięciom od obo-wiązków, których roialiści zapaleni maią przyczynę obawiać się.

Pozawczora w nocy zastrzelił się Vicomte *Betune* na moscie Jnwalidów. Dotychczas iescze niewiadomo, co było przyczyną tego kroku rospaczy.

Wiadomość o mianowaniu Margrabiego *Maison*, posłem do dworu Rossyskiego, a Je-nerała *Andreossi* do Sztambułu, ogłoszoną zo-stała za fałszywą.

Między uczniami Kollegii Ludwika Wiel-kiego znowu nastąpiły były rozruchy. Dozo-rca tego zaprowadzenia, Pan *Tallefert* uwol-nionym został od obowiązku, i wielu dzieci odebrani zostali przez rodziców.

Powiadaią za rzecz pewną: że koronacyia Króla JMści odłożoną została do 15 Sierpnia to iest do święta wniebowzięcia Panny *Maryi*.

Niderlandy.

z Bruxelli, 28 Stycznia.

Chociaż Porta Ottomanska nayuroczystszą przyrzekła przyiaźń domowi d'Orange, do-tychczas iednakże nieprzyznawała tytułu Królowi, a ni Królestwa Niderlandom pod pretextem, że ten krok byłby dowodem zgo-dzenia się na punkta ugody Wiedeńskiey. Starania iednakże Barona *Strogonow*, posła nadzwyczayynego i ministra pełnomocnego Cesarza JMści Rossyyskiego przełamały skrupuły Porty, i Sułtan uczynił uznanie choć za późne wprawdzie, lecz iakiego tu ocze-kiwano. Król chcąc okazać dowod szczegól-nego z swey strony szacunku dla Barona *Stro-gonow*, ozdobił go wielką wstęgą Lwa Bel-gickiego. Pierwszy iego drogoman i Pan *Fes-ta* mianowani zostali kawalerami tegoż or-deru.

Włochy.

z Rzymu, 25 Stycznia.

W listach z Neapolu donoszą o śmierci byłego Króla Hiszpańskiego *Karola IV*. przypadłey w dniu 19 b. m. o godzinie 2 z południa. Lekki paroxyzm podagry, do tego stopnia się był podniosł w krótkim czasie, że Król ledwie miał czasu dopałnić obowią-zków Chrześciianina. Przeżył on małżonkę swoią czternastu tylko dniami. (Karol IV urodził się w Neapolu 14 Listopada roku 1748, przyiął tytuł Xiążęcia Asturyi 1759, zaslubił zmarłą niedawno Xiężniczkę Par-meńską *Ludwikę-Maryią-Teresę* Września 4 1765 wstąpił na tron w roku 1788 miesiąca Gru-dnia dnia 3, a uroczyscie złożył koronę w roku 1808 w dniu 8 i 10 Maia.

Z Algieru otrzymano pomyslną wiadomość, że zaraza, która tam grassowała, iuż zupełnie ustała.

Angliia.

z Londynu, 30 Stycznia

Xiąże Jorkski, któremu poruczono troskli-wość o osobę Króla, często odwiedza Win-dsor.

Donoszą z Ceylon, że władca Malabarski, po okazaniu chęci wstąpienia na tron Kandiy-ski i podniesieniu tam buntu, został wziętym w niewolę z pierwszym swoim ministrem *Capitilou*.

Rząd Jndyiów wschodnich postanowił ogłosić publicznie wdzięczność swoią Margra-biemu Gastings, równie iak wszystkim Jene-rałom i woyskom naszym, znayduiącym się w pomienioney krainie.

Posiedzenie odbyte w dniu 3 b. m. w par-lamencie, rozpoczęło się nierównie wcześniey aniżeli zwyczaynie. Członki iego w liczbie 400 osób, zgromadzili się zupełnie o godzinie 4 z południa. Wielu z nich wykonywało przysięgę; do czego należał i Lord *Castel-reagh*. Między członkami oppozycyynemi uważano ruch nadzwyczayny.

Tegoż dnia ci ostatni zgromadzili się w liczbie 140 osob do iednego z sklepów tutey-szych. Pan *Tirney* przewodniczył temu licz-nemu zgromadzeniu. Uchwalono tam, aby co

dwa tygodnie wszystkie członki oppozycyi zgromadzali się na podobny *obchod Parlamentowy*.

WIADOMOSCI LITERACKIE.

Wyszła tu na widok publiczny Xiążka, o którey wspominalismy przed kilku dniami, napisana w ięzyku Francuzkim przez JW. *Łobarzewskiego* Radcę Stanu Rzeczywistego kawalera orderów Stey Anny pierwszey klassy, Swiętego Stanisława &. Pod tytułem: *Observations Chretienement politiques sur le systeme subversif de l'Autel et du Trône*. To dziełko składa się z kilkunastu arkuszy i o tylu traktuie materyiach, które aby szczegółowie rozebrać, należałoby tyleż napisać tomów. Autor wziąwszy za zasadę myśli i rezonowania swoiego, Filozofiią Chrześciiańską, dowodzi, że tron i ołtarz są koniecznie potrzebnemi tak do szczęścia ludzi, iak do prawdziwey ich wolności, a ztąd marzenia Idealistów na czczych i próżnych wyrazach *Idées liberales* oparte, wystawia być uroieniem i marzeniem, gdyż te przez trzydzieście lat podkopuiąc trony i ołtarze, pokazały się w skutku nietylko zgubnemi: lecz nadto śmiesznemi i niedorzecznemi. Podobnież wolność, niektoremi teraznieyszemi konstytucyiami Francuzkiemi zapowiedziana, iest przedmiotem uwag autora. Wyraznie tam wystawia za przykład, wolność Polaków, która świetnie się utrzymuiąc przez tyle wieków, zawsze iaśniała obok tronu i ołtarza. Tegoż użył sposobu do rozwiązania trudnego problematu udzielności Króla i narodu; odwołał się do prawodawstwa Polskiego, ato wbref myśli *Rousseau* i publicystów, ogłaszaiących same tylko metafizyczne marzenia. W uwagach o Reprezentacyi, wystawił Autor sprzymierzonych Monarchów połączonych w Akwisgranie i reprezentuiących Monarchiią powszechną Chrześciiańską, gdzie połączywszy się wzaiemnie po Chrześciiańsku, skruszyli dawną sztukę Machiawelizmu, podawaną niegdyś przez Ministrów i narażaiącą na wylew krwi ludzkiey: i szarpanie własności narodów. Dziś celem ich iest szczęśliwość podwładnych sobie ludów, a środkiem iedynym do tego pokoy powszechny, tamże ogłoszony- Niewspomni odtąd Historyia mowi Autor, że Guichowie, Pompadurowie i Ximenesowie trzymali w ręku rządy. — Osobny iest artykuł zbiiaiący Monteskiego Duch prawodawstwa.

Publiczność wyda sprawiedliwy wyrok temu płodowi myśli i uwag prywatnego człowieka, patrzącego spokoynie na wypadki dzisieysze, my ile tylko obręby pisma naszego pozwoliły, niewchodząc w rozbiór szczegółówy, namienilismy tylko o artykułach w nim zawartych; Lecz ponieważ autor we wszelkich trudnościach do rozwiązania twierdzeń i zdań, odwołuie się do mądrości prawodawstwa Narodu Polskiego, stawi go za przykład wierności ku Królom swoim i uszanowania dla Religii, iakich podziś dzień stale dowodzą, mieściemy krótki wyimek w prost do Narodu Polskiego sciągaiący się.

»Wątpić niemożna o takowym duchu da»wnego Prawodawstwa Polskiego z przykła»du seymu przeszłorocznego w Warszawie, »na którym Polacy tak wolnie i znaiomie »traktowali materyie, iak gdyby nigdy nie»przestali bydź narodem reprezentuiącym. — »Jest dziennik tego seymu wydrukowany po »Francuzku; W nim można uyrzeć dwie nad»zwyczayne okoliczności dla użytku wszyst»kich reprezentacyi Europeyskich: *Pierwszą* »że Polacy zrozumieli natychmiast ducha no»wey konstytucyi swoiey, daney sobie przez »Króla i niewprowadzili o niey żadney kwe»styi metafizyczney przez cały ciąg seymu. »*Druga* Ze gruntownie i w dobrym rozumie »rozsądzali o materyiach, z których, miały »bydz stanowione prawa.«

»Naypierwsza reprezentacyia Francuzka »spłodziła fałszywy w Europie Systemat, »traktuiąc z początku same kwestyie meta»fizyczne, bynaymniey do stanowienia praw »dobru powszechnemu dogodnych, niepotrze»bne.«

ROZMAITOŚCI.

Zycie Xiążęcia Dołhorukiego.
(*Ciąg dalszy*, *obacz Numer* 38)

Drugi syn *Chowańskiego* Jwan Andrzeiowicz były Stolnik przy *Pietrze* wpadł do Moskwy i zbuntował strzelców. Wtenczas stolica nasza miała postać miasta zdobytego przez nieprzyiaciela, który się gotuie do odparcia pierwszego iego właściciela; Strzelcy i żołnierze rozebrali zbroiownię skarbową i magazyny prochowe; Rozstawili działa w rozmaitych mieyscach i w pułkach swoich; wszędzie rozstawili warty; obwarowywali się iakby do wytrzymania szturmu; dawali ognia w dzień i w nocy; burzyli się ustawi-

cznie, obawiali się sami i napełniali trwogą mieszkańców. Rodzina Carska wyiechała do klasztoru Troieckiego. Brak dowodzców, Odezwy Patryarchy, stałość Boiara Michała Piotrowicza *Gołowina*, wysłanego od Monarchów do rządzenia Moskwą, i woyska z innych miast nadeszłe do klasztoru Troieckiego uciszyły strzelców; Oni się upokorzyli i otrzymali przebaczenie. Rodzina Carska powróciła do Moskwy. Zuchwali i podeyrzani strzelcy rozesłani zostali do miast oddalonych. Rząd strzelców poruczonym został Dumnemu Dziakowi *Sczogłowitów*, roztropnemu lecz chytremu człowiekowi. Od tego czasu władza Carówny Zofii mocno się ustaliła, Xiąże Bazyli Bazylewicz trzymał w swym ręku rządy Państwa. Jch panowanie było sprawiedliwem wewnątrz, i poważanem za granicą (36.)

W śród tey uiespokoyności i przewrótów Xiąże Jakób Teodorowicz *Dołhoruki* nieodstępnie się znaydował przy *Pietrze*.

Węgry pałały nienawiścią ku Niemcom, która strasznie się powiększyła, i zamieniła się w bunt widoczny przez ustawiczne kwaterunki woyska, przez umnieyszenie wolności, przez przemiany w kształcie rządu, przez surowość Ministrów Cesarskich i przez zniesienie Kościołów protestantskich. Cesarz *Leopold* chciał nakoniec zadowolnić życzenia Węgrzynów; Lecz było luż zapoźno: Dowodzca nieubłagany i wyniosły *Tekelli* przeszedł do Turków; którzy za posiłki dane Xiążęciu Siedmiogrodzkiemu wyraźnemi byli Cesarza nieprzyiaciołmi. Nadto pobudzani byli do woyny przez posła Francuzkiego, i ta wybuchnęła w roku 1683. Przez nieostrożność Xiążęcia Lotaryńskiego *Karola* dowodzącego woyskami Cesarskiemi, ogromne Turków zastępy podeszły pod Wiedeń. Nikt niemyslił aby ta stolica niewpadła w ręce niewiernych. Zuchwałość i bezczynność Wezyra, a nadewszystko męstwo i znaiomość sztuki woienney Jana *Sobieskiego* Króla Polskiego wybawiły tę stolicę. (39) Po czem choć szczęscie poczęło było sprzyiać *Leopoldowi*, widział atoli, że ciężko mu będzie samemu prowadzić woynę z Turkami; dla czego prosił o posiłek Xiążąt Niemieckich; Lecz pełnomocnicy ich zgromadziwszy się w Regensburgu, bez względu na powtarzane odezwy Cesarza, sprzeczali się tylko ktory z nich miał siedzieć na czerwonem a który na zielonem krześle. *Leopold* widział niepodobieństwem, zwrócenie nierozsądku na drogę rozumu i przedsięwziął drugich chwycić się środków (40) Przewidywał że bardzoby było dla niego korzystnem, gdyby Rossyia wypowiedziała woynę Turkom i napadła na Azof lub Krym. W pierwszem zdarzeniu siły Turków byłyby rozdzielone, w drugiem Tatarowie Krymscy pustoszący Węgry byliby odciągnieni. W tym tedy zamiarze w roku 1684 wysłał posłów Baronów *Cyrowskiego i Blumberga* do dworu Rossyyskiego. Na drugiem posłuchaniu danym przez Carów Posłom Cesarskim, Baron Blumberg miał mowę w ięzyku łacińskim, usiłuiąc nakłonić Monarchów Rossyyskich do woyny: *„Naypożądańszy i naydogodnieyszy teraz sposob ukazuiący drogę ka morzu czarnemu, zachęca do otwarcia iey. Krata ochraniaiąca iest słaba, a brama iescze słabsza. Do ieziora Azowskiego i morza czarnego nieznaydziecie żadnych przeszkod. Czarne morze z otwartością was życzy uścisnąć. Cała Grecyia i Azyia oczekuie was z niecierpliwością. Miasto wielkich trudności, dziś macie łatwy sposob do obięcia Krymu. Teraz to tych zbóyców wszystkich narodów zgiąć należy przed berłem waszem. Jakże długo wytrzymywać zechcecie zuchwałość Tatarów? . . . . . Prowadzcie woynę za Krzyż Chrystusa! Bądźcie dowodzcami w sprawie upokorzenia Tyranów. Oswobodzcie krzyż i rozniećcie światło Chrystusa. Zabierzcie Carogrod, gdzie Patryarcha wasz bydź musi cudzoziemcem: Hańba iest wiernemu, ulegać niewiernemu. . . . . Są w prawdzie Katylmy; lecz są i silni w państwie waszem, których moc nie o was lecz o Mahometa oprzeć się powinna. W okręcie Państwa waszego znayduie się iescze zamęcona woda; którą woyną przeciwko Turków można wyczerpać .... chwyćcie się szczęśliwego zdarzenia, które co chwila zniknąć może. Polacy i Wenecianie są gotowi: Narody naymędrsze naywalecznieysze i naylepiey znaiące rzemiosło woyny! Popłyniecie w okręcie Cesarza, tam Aniołowie są maytkami, a Chrystus Sternikiem i portem.* (42)

(Ciąg dalszy póżniey.)

---

w Peterzburgu
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.